

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Tertium

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Caput I. Ex Concilio (a) Rhemensi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74526)

Tradi-
tatio de-
videndi.

cet breviter, perfringit Innocentius in presenti, apparet vera ratio ipsius decisionis; licet enim in calibus ab Innocentio relatis feudum per alienationem, & mortem vassalli rediret ad dominum, & eo iterum mensa Ecclesie incorporato, videretur dicendum non posse Archiepiscopum, qui juramento promiserat non infeudare res Ecclesie, iterum novum vassallum de feudo illo investire: contrarium tamen decrevit Innocentius ex principio illo vulgari, videlicet, quod alienabiles res semel facta, semper manet alienabilis; quod axioma illustrat Barbosa in axiom. cap. 21. Solorzanus dicto cap. 32. unde licet res Ecclesie inalienabiles sint, ex traditis in cap. nulli 5. de rebus Ecclesie & per consequens in feudum Archiepiscopo dari non possunt, ex supra traditis; tamen ex quo jam in feudum data reperiebantur, alienabiles facta fuerunt; nec ipse Archiepiscopus de novo in feudum dare eas creditur, sed potius antiquum feudum conservare: unde recte docet Innocentius, absque metu perjurii ipsum posse iterum de feudo ipso alium possessorem investire. Facit exemplum pupilli, qui licet novum feudum concedere nequeat sine auctoritate tutoris, antiquum tamen renovare valet, lib. 2. feudorum, titul. 1. §. 1. quia non videtur de novo alienasse, ut ibi docetur: & sicut pupillus sine tutoris auctoritate non potest servum tabernae, aut negotiationi efficaciter proponere, l. verum 9. ff. de institut. tamen si jam prepositus reperitur, efficaciter ipse ex ipsa negotiatione obligatur, l. sed si pupillus 11. ff. eodem titul. Similiter ergo licet Praelatus Ecclesie non possit absque

justa causa, & debita solemnitate rem Ecclesie in feudum concedere, tamen antiquum renovare non prohibetur.

Nec obstat dubitandi ratio supra adducta; nam licet temporaria alienatio jus rei non muet, tamen feudi concessio non est temporaria alienatio, immo perpetua, ut supra adduxi: unde rem ipsam reddit alienabilem de cetero intra eandem alienationis speciem. Nec obstat augmentum ipsius difficultatis; nam licet controversum sit, an adhuc post prohibitionem Concilii Lateranensis relatum in dicto cap. prohibemus, juxta illius textus communem interpretationem possit Episcopus decimas infeudatas ante ipsum, iterum laicis in feudum concedere, & verior sententia sit, de illis iterum non posse investire laicum: inter illum tamen casum, & praesentem decisionem magna versatur differentia; nam in prohibitione infeudationis in laicum, ultra prohibitionem Concilii, & alienationem rerum Ecclesie reperitur incapacitas laicorum, quam agnoverunt Ecclesie Patres: unde cum eam post Concilium Episcopi, & similes Praelati tollere non possunt, ideo neque ex novo feudo, nec ex veteri, sed antiquo possunt decimas laicis concedere, noviter eas infeudando, aut per investituram jam infeudata aliis concedendo; quae incapacitas in praesenti textu non datur. Unde licet Archiepiscopus in ejus specie non possit res Ecclesie in feudum concedere, propter juramentum praestitum de ipsis non infeudandis, tamen feudum antiquum iterum concedere valet. Faciunt quae de precariis antiquis instaurandis adduxi in cap. 1. de precariis, n. 7.

13.
Dissoluitur
difficultas.

13.
Dissoluitur
difficultas.

TITULUS XXI.

De Pignoribus.

CAPUT I.

Ex Concilio (a) Rhemensis.

UT nullus clericus praesumat (b) calicem, vel (c) patenam, aut pallam altaris, vel (d) vestimentum sacerdotale, aut (e) librum tabernario, vel negotiatori, u t cuilibet laico, vel feminae in (f) vadimonium dare: quia tanta est sanctitas sacri ministerii, ut salva altioris mysterii intelligentia etiam per Prophetam (g) Dominus prohibuerit, ne cum sanctis vestimentis Sacerdos procedat ad populum, sed intra sancta illa dimittat, ad eum a colloquio divino rediens. Et cui in tabernas a sacris (h) canonibus ingredi prohibetur sanctificata sacro ministerio, nec ad contingendum immundis, quanto minus in vadimonium exhibere debet; sicut (i) Stephanus sanctus Papa & Martyr ad sanctum Hilarium in suis Decretalibus docuit.

NOTAE.

1. (a) Rhemensis.] Ita etiam legitur in prima collectione, sub hoc tit. cap. 1 apud Burchardum verò lib. 3. cap. 104. & Carnotensem p. 2. Decreti, cap. 139. additur cap. 11. Et licet in nullo ex Conciliis Rhemensibus hucusque ex D. D. Gonzal. in Decretal. Tom. III. Pars I.

eus reperiantur haec verba, referuntur tamen ab Hincmaro Rhemensis in capitulis anni 852. cap. 11. & ex eo refert Pater Simonius in notis ad capitul. Caroli, & tom. 21. Conciliorum, fol. 508. Sententia etiam hujus textus reperitur in Concilio Rhemensis celebrato anno 639. prout refertur à Corjolano in summa Concil. fol. 315. unde

credo canonem hunc esse Concilii Rhemenfis, Decretitas autem illum transcripsisse ex Hincmaro d. cap. 11. ex quibus ita presentem litteram restituo.

(b) *Calicem.*] De quo, & ejus forma, ac materia agemus in capite finali, de celebratione Missarum.

(c) *Patenam.*] Patena est vasis genus, à patendo dictum, vel ut ait Varro lib. 4. de lingua Latina, veteres patenas à patulo dixerunt, eò quòd his libarent cœnis patellas: inde patellæ vasa pocula parva, sacrificiis apta, auctore Festo. Hinc patellarii Dii, apud Plautum in *Cistellaria*, qui his vasis placabantur. Veteres enim aliquid de cœna libabant Diis, illudque patellæ imponebant: unde Ovidius in *Fastis* ait:

Fert missos veste parva patella cibos.

D. Isidorus lib. 20. *originum*, cap. 4. non poculis adhibet patenas, sed eccis; numeratque non inter vasa potatoria, sed inter vasa escarum; præcipuè enim apud antiquos dapes jurulentæ patenis in mensam ferebantur: unde Plautus in *Afin.* ait: *Quovis pacto conditas, vel patinarium, vel assum verses.* Id quoque liquet ex Horatio lib. 1. *Saty.* 3.

Si quis eum servum patinam, qui tollere iussus Semeos pisces, tepidumque liquoris jus.

Columella lib. 12. cap. 43. ibi: *Columella patinus meus ex ea creta, quæ sunt amphore, lata vasa in modum patenarum fieri jubebat.* Notavit Marcellus Donatus ad *Trebellium*, in *Claudio*, tom. 6. *thesauri criticæ*, fol. 1615. In sacris canonibus patena accipitur pro eo dumtaxat vase, in quo cœlestis hostia in Altari adhibetur, quæ apud antiquos dicebatur etiam discus. D. Jacobus in *sua liturg.* ibi: *Cum autem attollunt diaconi discos, & calices ad impartendum populo.* Evagrius lib. 6. cap. 20. dum recenset Regis Cosrois mandatum, ait: *Dedit mandatum Cosrois Rex, ut ex eo pretio discus unus, & unus calix ferent, ut divinis mysteriis celebrandis inservirent.* Patenarum usum Missæ sacrificio, jam ab ipsis Ecclesiæ cunabulis ad nostram usque ætatem derivatum probant Baronius anno 216. num. 13. & anno 233. num. 1. Novarin. in *Agno Eucharistico*, cap. 97. Josephus Vicecomes volum. 4. de *ritib. Missæ*, lib. 6. cap. 19. & de earum materia, forma, & numero agunt Saufay part. 3. *Panopl. sacerdot.* lib. 9. cap. 1. Vicecomes ex dicto cap. 19. usque ad 25. Bulengerus lib. 2. *opusculorum*, cap. 2.

(d) *Vestimentum sacerdotale.*] Ut amictum, albam, stolam, planetam, & dalmaticam, & alia, de quibus in communi, & in particulari agit Vicecomes dict. volum. 4. libro 1. cum sequent. & nos in capite unice. de *sacra unct.*

(e) *Librum.*] Ut Missale, seu Breviarium, de quo agemus infra in cap. 3. seu alia scripturæ sacræ, non quia in eis aliquid sacratum daretur, sed quia cum divinis ministeriis fuissent deputatæ, à prophanis hominibus retineri non debebant, præcipuè ne ad Gentilium manus pervenirent: unde magna semper Ecclesiæ cura fuit, ne traderentur libri, & ecclesiasticæ scripturæ hominibus prophanis. Synodus 6. in *Trullo*. can. 68. ibi: *Nulli ex omnibus licere veteris, & novi Testamenti librum, nec Sanctorum nostrorum Praconum, ac Doctorum corrumpere, vel conscindere, vel librum cauponatoribus, vel his qui dicuntur Unguentarii, vel alii aliis ex omnibus ad eum perendum tradere, nisi utique vel à sineis, vel ab aqua, vel*

aliquo alio modo redditus fuerit inutilis: qui autem tale quid facere deinceps deprehensus fuerit, anno uno segregetur. Concil. Arelat. 1. can. 13. ibi: *De his, qui scripturas sanctas tradidisse dicuntur, vel vasa dominica, vel nomina fratrum suorum, placuit nobis, ut quicumque eorum in actis publicis fuerit detectus, vel verbis nudis, ab ordine Cleri amoveatur.* Quem canonem latè exponunt Albaspineus in *eius notis*, Bosquetus ad *Innoc.* libro 1. *epistol.* 130. Joannes Datus ad *Decretum* dist. 15. fol. 47. Morinus lib. 2. *exercit.* cap. 12.

(f) *Vadimonium.*] In *vadium* legitur in prima, & sexta collectione, & apud Burchardum, & rectè; nam *vadium* est barbara vox significans pignus; & *vadio* supponere idem est, ac oppignorare, in l. 19. titul. 14. lib. 1. *legum Longob.* ibi: *In vadium se ipsum pro pretio tradere.* Et in lege Salica, titul. 52. ibi: *De eo, qui fidem factam alteri reddere noluerit, id est, qui vadium alteri dat, & postea persolvere spreverit.* Et in aliis congestis à Lindembrogio, verbo *Vadium*. Unde *vadiare*, idem est ac pignori, in legibus Ripuariorum. & *vadiare* per stipitem, id est per stipulationem, dixit Innocentius lib. 2. *epistol.* ad *Magistr.* & *erat. Templ.* Illustrant Lindembrogii in *Glossario*. verbo *Vadium*, Notator *Capitularium* eod. verbo, Vossius de *vitiis sermonum* lib. 1. cap. 56. Aliquando dicitur *Gadium*, ut apud Petrum Mauricium lib. 1. de *mirac.* cap. 8. ibi: *Qui velut ex bona conscientia audacter gadium in manu ejus ponens, ait: Hujus (ut dixi) rei ego testis sum, aliis quoque testibus, vel duello id ipsum probaturum.* Ubi uno in codice legi *gadium*, seu *vuadium* refert Pater Zerda in *advers.* cap. 168. Et quia pro multa sæpius pignus dabatur, inde est, quod *vadium* etiam acciperetur pro multa, quam quis deberet. Concil. Cabilon. 2. can. 18. *Dictum est nobis, quod in quibusdam locis Episcopi, & Comites ab incestuosis, & ab his, qui decimas non dant, vadios accipiunt; & à presbyteris, pro quibusdam negligentis: & inter se pecuniam dividunt.* Sic in *constitut.* Caroli Calvi, tit. 27. post reditum à *Confluentibus*, cap. 6. ibi: *Si de ipsa pacificatione vadii ad nostram partem venerit, ex toto perdonent.* Notarunt Vossius ubi proxime, Bosquetus lib. 1. *epistol.* 120.

(g) *Prophetam.*] Ezechielem cap. 44.

(h) *Canonibus.*] Relatis supra in cap. à *crapula*.

(i) *Stephanus.*] Papa primus *epistol.* 1. *decret.* ad *Hilarium Episcopum*, cap. 3. ubi Cum rerum sacrarum dignitati consuleret omnibus votis intenderet, ita scribit: *Vestimenta ecclesiastica, quibus Domino ministratur, cultusque divinus omni cum honorificentia, & honestate à sacerdotibus, reliquisque Ecclesiæ ministris celebratur, & sacrata debent esse, & honesta: quibus cum aliis usibus quam Deo, ejusque servitio consecrata, & discata non sint, nemo debet frui, quàm in ecclesiasticis, & Deo dignis officiis, qua nec ab aliis debent contingi, aut ferri, nisi à sacratis hominibus, ne ultio, qua Balisbaram Regem percussit, super hæc transgredientes, & talia præsumentes veniat divina. Fragmentum refertur à Gratiano in capite 41. de *consecr. distinct.* 1.*

COMMENTARIUM.

EX presenti canone sequens communiter de- Concilio
ducitur disputanda assertio. Res Deo dicata pi- traditus,
enori: & primo
sur.

gnori dari non possunt, nisi ex gravi necessitate. Probant eam textus in c. 3. hoc tit. can. 72. Apostolor. cap. vestimenta 42. de consecr. distinct. 1. cap. qua semel 19. quast. 3. cap. cum Apostolus, de censibus, capite ad hoc 4. de relig. domib. Concilium Brachar. 3. can. 3. ibi: Sub hac quoque damnationis sententia & illi obnoxii tenentur, qui ecclesiastica ornamenta, vel alia qualibet indumenta atque etiam utensilia sciendi in suos usus transtulerint, vel aliis donanda vel vendenda crediderint. Theodulphus Episcopus Aurelian. in epistol. ad Clerum sua diocesis ibi: Nullus presbyter, seu laicus presumat calicem, seu patenam, aut qualibet vasa sacra, & divino cultui mancipata ad alios usus detorquere. Et l. sancimus, C. de sacros. Eccles. l. si in emptione 3. §. omnium, ff. de contrab. emption. l. si monumento 3. C. qua res pignori, authent. de alienatione & emphytheusi, §. si vero. & §. ea vero, collat. 9. Consonant lex 3. titul. 13. part. 5. lex tit. 2. lib. 1. Recopilationis. Illustrant ultra congestos in presentia à Barbosa & Garanna, Pater Henao de sacris Missis tom. 2. dispus. 27. sect. 15. num. 166. Suarez de sacram. quast. 83. dispus. 81. artic. 3. sect. 8. Balamon in car. 68. Synod. 6. Legaufre ad tit. de rebus Eccles. in princip. Vicecomes de ritibus Missæ volum. 4. lib. 6. cap. 2. Barbosa de iure Eccles. lib. 3. cap. 2. in fine. Hunnius in encyclop. titul. 13. p. 3.

7. Sed pro dubitandi ratione in presentem assertionem sic argumentor: Si res sacra non possent pignori dari, maxime quia consecratae sunt, Deoque dicatae; unde pignoris obligationi, quæ rem ipsam afficit, subijci non possunt: sed res religiosa, quæ aequè ac sacra extra commercium est, inter 83. §. sacram. ff. de verb. obi. pignori dari potest dum religiosa est, l. 2. §. ultim. ff. de relig. ergo res sacra, dum sacra est, pignori etiam dari poterit. Secundo difficilis est ipsa assertio, dum in ea docetur, res sacras pignori dari posse urgente gravi necessitate, ex eo; nam si propter gravem necessitatem vasa sacra sunt alienanda, prius debent constari, & ita sub diversa forma alienari poterunt, cap. aurum 12. quast. 3. Authent. præterea C. de sacros. Eccles. Igitur etsi ob gravem necessitatem pignori dari possunt, debent prius constari, & comminui, ut non sub eadem forma laicis pertrahenda tradantur. Tandem superflua videtur præfens constitutio; nam si in generali prohibitione alienationis rerum Ecclesiæ cautum erat, ne res Ecclesiæ pignori, vel hypotheca dari possint, capite nulli, de rebus Ecclesiæ, si in ipsa prohibitione comprehensæ erant illæ res Ecclesiæ, videlicet vasa sacra, ornamenta, ac libri Ecclesiæ, ad quid necessaria fuit præfens constitutio.

Quibus difficultatibus minime obstantibus vera est præfens constitutio, cuius rationem ut percipiamus sciendum est, res Deo dicatas extra commercium hominum esse ex ipsa iure gentium, l. si in emptione 3. §. 1. ibi: Velocitum ff. de contrab. emption. à quo descendit religio erga Deum, l. 2. ff. de iustis, et iure. Cum enim per consecrationem sint veluti Dei portio, aut patrimonium effecte, consequens est, & rationi consonum, ut tales res nullius in bonis sint, nec in commercio hominum remaneant, l. incantum. §. sacra ff. de rer. divis. §. nullius. Instituit. eod. titul. & ad instar sacrilegi est, quod semel Deo dicatum est, amplius humanis ulibus relinqui, cap. nulli 3. 12. quast. 2. cap. comperimus 2. 14. quast. 6. cap. qua se-

mel 4. 19. quast. 3. ex quo deprompta est regula Semel, de reg. iur. lib. 6. Unde res sacra vendi, permutari, aut alio modo alienari nequeunt, l. i. cælusus 6. l. ade sacra, ff. de contrab. emption. l. continuus 137. §. cum quis, ff. de verb. obi. l. locum 9. C. de relig. §. utrum. Institut. de contrab. emptione, l. 1. titul. 13. part. 1. l. 22. titul. 11. part. 3. In qua parte observandi sunt textus in l. quod si 11. de relig. l. final. ff. de iur. l. 30. famul. erisc. l. final. ut in possess. leg. l. 9. de usucap. l. 7. §. 1. ff. de peric. & commodo, l. in fundo, ff. de res vind. l. 2. §. 1. de interd. l. 1. §. 15. ff. si quid in fraud. patron. l. 14. §. final. ff. de servitutibus, l. 3. §. penult. ff. de iure ficti, l. 4. §. fin. ad leg. jul. pecul. l. 53. §. 1. ff. de actio. n. empti, l. final. de mortuo inferend. l. 8. §. final. de verb. obi. nec legari, l. Maxius 66. §. 4. ff. de legat. 2. §. non solum 3. Instit. eod. titul. l. monumenta 14. C. eod. nec in stipulationem deduci, l. 1. §. si id quod, de obl. & act. l. continuus 137. §. cum quis, l. inter 83. §. sacra, ff. de verb. obi. §. idem juris. Institut. de inutilibus stipulat. nec dividi in et hæredes, l. fundus 30. ff. famul. eriscund. nec possunt iure possideri, l. qui universas 30. §. 1. ff. de acquir. possess. ac proinde nec usufructu, l. usufructu 9. ff. de usucap. §. sed al. quando, Instituit. eod. titul. nec possunt promiscuo hominum usu versari, l. si quis sepulchrum 12. §. 1. ff. de re. iur. l. 1. & per totum C. de sepulchro: idcirco vetat Prætor quicquam fieri in loco sacro, nisi ornamentis gratia fiat, l. 1. ff. ne quia in loco sacro, §. 1. Institut. de interd. l. 1. Eadem ratione servitus sepulchro imponi non potest, l. caveri, ff. communia præd. immo si inter prædium dominans, & prædium serviens locus sacer, vel religiosus intercedat, interrumptur servitus, quæ pars illa media nequit servire, l. si vitutes 14. §. 1. ff. de servit. l. si prius 17. §. sic, ff. de aqua pluvia, latius prosequuntur Cujacius lib. 3. respons. Papin. in d. l. ade, & in recit. ad l. 4. ff. eod. Donell. lib. 4. comment. c. 1. ubi Oualdus; Treutlerus volum. 2. select. disp. 20. thesi 1. & ibi Hunnius, & Bachovius, Vespertini nostri Antecessores in dist. l. inter 83. §. sacram, Gibalinus de negotiat. libro 1. capite 4. art. 1.

Patitur tamen hæc doctrina nobilem exceptionem, videlicet urgente necessitate gravi; tunc enim etiam res Deo dicatae alienari possunt, ac pignori dari, veluti propter redemptionem captivorum, seu injustè carceratorum, aut ob famem publicè grassantem, l. sancimus 21. C. de sacros. Eccles. Novella 7. cap. 8. & novella 65. & novella 120. cap. 9. §. sacra, Instituit. de rerum divis. capite Apostolicis 13. cum duobus sequent. 12. quast. 2. l. 1. titul. 14. part. 1. Phorius in innocen. titul. 2. capite 3. Ratio redditur à Divo Ambrosio in capite Aurum, eadem causa & questione, ibi: Quoniam aurum Ecclesia non habet, ut servet. Et in hoc sensu accipi potest illa Imperatoris Alexandri sententia, referente Lampridio in eius vita, accepta à Persio satyr. 2.

Diserte Pontifices in Sanctis quid faciunt aurum.

Nempe hoc, quod Veneti donata à virgine puppe.

Utraque verò sententia procedit urgente gravi necessitate, quam auro suo redimere intendit Ecclesia, ut omnium mater: si verò omnia sunt prospera, nullibi religiosus auro impenditur, quàm in ornatum templi, & ministeriis divinis;

Gg 4 unde

unde templa pretiosa suppellectili ornata fuisse omni in religione, tam Judaica. Gentilica, quam Catholica, notum est: ut autem gravi urgente necessitate vasa sacra, aut vestimenta alienari possint, prius sunt conflanda, & ad aliam formam redigenda, ne homines ad prophanos usus illis abutantur, *d. cap. aurum*: docent Tiraq. de priv. l. pia causa, in princip. Cujacius in d. novella 65. Gothofredus in dist. l. sancimus, Covar. lib. 2. var. cap. 16. numero 8. Treutlerus volum. 2. select. disput. 20. thesi 1. Grotius lib. 3. de jure belli cap. 5. & in notis.

IO.
Traditur
ratio de-
cidendi.

Quibus ita animadversis ratio presentis assertionis ex eo provenit, nam cum vasa sacra, & ornamenta, & libri Ecclesiarum adeo sint extra commercium, ut nullo modo converti ad alios usus possint, ut probat late Vicecomes volum. 4. de ritibus Missæ, lib. 1. immò si contrectentur ab hominibus, polluantur, cap. ad nuptiarum 43. de consecr. dist. 1. ideo hujusmodi res nec ex causa pignoris possunt laicis tradi, quia id cederet in ipsarum injuriam, & irreverentiam, *d. l. sancimus* 21. ubi statuitur, posse vasa ita pignori data vindicare Episcopum, nomine videlicet Ecclesiæ, ut exponit Osualdus lib. 20. Donell. cap. 4. littera B. Erant tamen apud Romanos nonnulla privata sacra, quæ pignori dari poterant, de quibus Tertul. in apolog. cap. 13. ibi: *Domesticos Deos dicitis, domestica potestate tractatis, pignorando, vendendo, & demutendo.* Ubi observavit Zerdia, & post eum Gibalinus tom. 1. de negot. lib. 1. cap. 4. art. 1. Pietatis tamen causâ possunt tempore ingruentis famis, ad redemptionem captivorum pignori dari, ut ita pauperibus subveniatur, aut necessitati Ecclesiæ consulatur, cap. 13. cum sequentibus. 12. quest. 2. Gregorius Magnus lib. 6. epist. 35. & sacrorum canonum, & legalia statuta permittunt, ministeria Ecclesiæ pro captivorum esse redemptione vendenda, ut in exemplo Acacii Episcopi relato à Socrate lib. 7. cap. 21. & Agapeti Pontificis apud Cassiodorum lib. 12. variar. cap. 20. ubi de vasis sacris pignori datis restituendis ita ait: *Quapropter nostrâ præceptione communit, & regiâ justione securi, sanctorum vasa, cum obligatione chirographi auctoribus sancti Petri Apostoli, sine aliqua dilatione refundite, ut lucrosè reddita, celeriter impetrata videantur; oprata referantur manibus Levitarum ministeria, toto orbe narranda: donetur quod proprium fuit, quoniam justè per largitatem recipit, quod sacerdos legibus obligavit.* Germonius lib. 2. de sacr. capite 17. numero 31.

II.
Respondetur
diffi-
cultati-
bus.

Nec obstant suprâ adductæ difficultates. Non prima, nam verum est, simul consistere non posse sacrum, & prophanum; sicut nec libertas, & servitus: quare nec fundus religiosus potest pignori dari, nec pignori suppositus religiosus fieri pro ea parte, pro qua religiosus est: at verò pro ea parte prædii, pro qua locus purus manet, nec religiosus efficitur, potest pignori dari; quo casu procedit textus in d. l. 2. §. final. Nam cum locus pro alia parte prædii remaneat purus, pro ea parte consistere pignus valet. Nec obstat secunda difficultas; nam magnum discrimen versatur inter eum casum, in quo res venduntur sacra ob redemptionem captivorum, vel similem necessitatem; & quando tantum pignori dantur. Primo casu debent prius conflari, *d. cap. aurum*: secundo verò in ea forma, in qua sunt, possunt pignori dari. Differen-

tia ratio ex eo provenit, quia per emptionem dominium cum ipso rei usu transferitur in emptorem per pignoris verò constitutionem non mutatur causa dominii, *l. cum & sortis 35. §. ult. ff. de pignorat. action. l. pignus 9. C. eod. tit. l. fenerator 6. vers. alias. ff. de nautico fœnore, l. rescriptum 12. ff. de distract. pignor. nec creditor potest absque vitio furti uti re pignorata, l. si pignore, ff. de furtis*: ideoque in pignoris datione necesse non est vasa ipsa conflare, ut in venditione docet Mancinus lib. 1. de rriplici juris collat. cap. 132. Nec in confirmationem hujus doctrinæ omittam mirandum exemplum, quod narrat Baronius tom. 11. anno 1180. Cum enim monachi Ecclesiæ sanctæ Mariæ, & sancti Amatoris mutuò accepissent pecuniam à divite quodam sub pignore cortinarum Ecclesiæ, & adveniente festo B. Virginis rogallent eum, ut ad ornandam Ecclesiam accommodaret statim restituendas, ille verò respondisset, cortinas esse circa lectum uxoris suæ, quæ nuper ex puerum peperat, nec posse inde amoveri, sicque die festo Ecclesia ornatum suum non habuisset, nocte sequente apprensus Dei genitrix uxori illius divitis significavit, virum ejus grande peccatum commisisse, & in ejus pœnam primò puerum tertia die spiritum exhalaturum, deinde patrem octava die hanc temporalem vitam mori, & supplicii æternis commutaturum; quæ omnia evenerunt ut prænuntiata fuerant.

Nec obstat ultima difficultas, pro cujus solutione sciendum est, inter alias alienationis species erga res Ecclesiæ prohibitas contineri & pignoris dationem, *dist. cap. nulli, novella de not. alienandis*; quia licet per pignoris constitutionem non mutetur causa dominii, tamen jus in re tribuitur, propter quod distractioni locus paratur: unde regulariter prohibita alienatione, pignoris constitutio prohibita censetur, *l. final. C. de rebus alienis, Tiraq. lib. 1. de retract. §. 1. gloss. 14. numero 7.* Nec contrarium probatur in l. si pupillorum 7. §. si Prator ff. de rebus eorum, quam exponunt Arias à Mesa lib. 3. var. cap. 28. & alii Vespertini Antecessores in dist. cap. nulli. His ergo suppositis dicendum est, in presentis textu, & similibus prohiberi sacra vasa, & ornamenta pignori dari laicis, etiam cum debita solemnitate, ex speciali ratione suprâ illustrata.

Ex suprâ traditis lucem accipit textus Concilii Lateranen. generalis, celebrati sub Innocentio III. cap. ultim. post princip. de expeditione in Terram sanctam, in illis verbis: *Ipsis clericis qui fuerint in exercitiu christiano indigemus, ut beneficia sua integra percipiant per viciniam, ac si essent in Ecclesiis residentes; & si necesse fuerit, ea per idem tempus pignori valeant obligare.* Quæ verba difficillima sunt, cum beneficium ecclesiasticum sit jus spirituale canonica institutione acquiritum, cap. 1. de reg. jur. lib. 6. unde videbatur ex presentis textu, non posse pignori dari. Accedit, nam militia cœlestis, sive ecclesiastica clericorum sæpe equiparatur militia cœstrensis, ut probavi in capite 1. de renunc. Sed militia cœstrensis non potest pignori dari, *l. 5. C. quares pignori, l. 4. de execut. rei judic. novella 63. vers. quarta pars*: ergo nec militia clericalis. Sed his omnibus facile responderetur ex suprâ traditis, videlicet ideo in eo textu permissis clericis beneficia ecclesiastica pignori dare, quia agebatur de expeditione faciendâ in Terram

sanctam, unde ob causam illam totius Ecclesie, & ingruentem illam necessitatem permittitur res ecclesiasticas, immo & ipsa vasa sacra pignori dare.

CAPUT II.

(a) Gregorius Fantino Defensori.

ATOR presentium Cosmas Syrus in (b) negotio quod agebat, debitum se contraxisse perhibuit, quod & multis aliis, & lacrymis ejus attestantibus verum esse (c) credidimus. Et quia 150. solidos debebat, volui, ut creditores illius cum eo aliquid paciscerentur: quoniam & (d) lex habet, ut homo liber pro debito nullatenus teneatur, si res defuerint, quae possint eidem debito addici. Creditores ergo suos, ut asserit, ad 80. solidos consentire possibile est. Sed quia multum est, ut à nihil habente homine 80. solidos petant, 60. solidos per notarium tibi transmisimus, ut cum eisdem creditoribus subtiliter loquaris, rationem reddas, quia filium ejus, quem tenere dicuntur, secundum leges (e) tenere non possunt. Et si potest fieri, ad aliquid minus quam nos dedimus, condescendant. Et quidquid de eisdem 60. solidis remanserit, ipsi trade, ut cum filio suo exinde vivere valeat. Si autem nihil remanet, vel ad eandem summam debitum ejus incidere stude, ut possit sibi liberè postmodum laborare. Hoc autem solerter age, ut acceptis solidis ei plenariam munitionem scripto faciant.

NOTAE.

(a) Gregorius.] Ita etiam legitur in prima collectione, sub hoc tit. cap. 2. & reperitur textus hic inter epistolas D. Gregorii, libro 3. epistol. 43. ex quo registro ita textus litteram restituo. De Fantino Defensore nonnulla notavi in cap. 1. de transact. cap. 1. de testam.

(b) Negotio.] Generaliter negotium accipitur pro quocunque contractu, l. inter 83. ibi: Inter stipulantem, & promittentem negotium geritur, ff. de verb. obl. Plerumque sumitur pro mercatura, lib. 1. Capitul. cap. 131. ibi: Si hoc propter necessitatem comparat, ut sibi habeat, & aliis tribuat, negotium dicimus.

(c) Credidimus.] Ut fatetur ipse Gregorius supra lib. 2. epistol. 56. Ad praedictum locum cum postulaverint, ingravanter accedas, veneranda solennia Dedicacionis impendens, ut quoties necesse fuerit, à Presbyteris Ecclesiae in superscripto loco deservientibus celebrentur sacrificia veneranda Missarum, ita ut in eodem monasterio neque fraternitas tua, neque Presbyteri, praeter diligentiam discipline, aliquid molestiarum inferant: aut si quid pro diversorum devotione commoditatis accesserit, sibi astimet vendicandum: sive aurum sive argentum, sive praedium, sive vestimentum, omnibus modis constructio profusa possideat: cum ancillis Dei in eodem loco deservientibus debeat proficere quicquid afferri ibidem contigerit.

(d) Lex.] L. ob as alienum, C. de pignor.

(e) Leges tenere non possunt.] L. 1. C. de patribus qui filios. l. qui filios 6. C. qua res pignori: licet juxta easdem leges in extrema egestate possit pater filium sanguinolentum, idest recens natum, & adhuc à matre rubentem, ut exponunt Cujacius & Gothofredus in l. 2. C. de patribus, Ofualdus lib. 2. Donell. cap. 25. littera H. Solorzanus lib. 2. de parricidio, cap. 7. Gaspar Barthius lib. 43. adversus cap. 10. Carranza de partu, cap. 4. sect. 4. Larrea decis. Granar. 11. vendere ad sublevandam necessitatem, Paulus lib. 1. sentent. titul. 2. §. 1. l. 2. C. de patribus qui filios, l. unic. C. Theo-

dos, eod. titul. l. final. C. de patriapoteest. Ovidius lib. 8. Metamorph.

----- Et tandem dimisso in viscera censu
Filia natabat, non illo digna parente,
Hanc quoque vendidit inops.

Probant Samuel Petrus ad jus Atticum lib. 2. tit. 4. fol. 160. Balduinus ad leges Romuli, cap. 17. Gentilis de bonis matern. capite 2. Narbona de etate, anno 1. quest. 8. & anno 3. quest. 2. Petrus Gregorius lib. 12. syntagm. cap. 8. Fornerius in l. 135. ff. de v. s. Hunnius lib. 1. var. tract. 2. quest. 15. & in encyclop. 1. p. titul. 10. Cabreiros lib. 2. de metu, cap. 1. Wifembachius diffut. 6. thesi 9. vel tunc etiam pignori filium dare, ut supponitur in l. ultim. de alimentis, qua inopes parentes, & apud nos expressè sancitur in l. 8. titul. 17. partit. 4. docent Cujacius ad Paulum, ubi proxime, & in comment. ad titulum C. de patrib. qui filios, Molina de primog. lib. 4. cap. 5. numero 24. Solorzanus lib. 2. de jure Indiar. cap. 7. Acacius de privi. parent. cap. 2. fol. 1015. Grotius de jure belli lib. 2. cap. 5. numero 5. ubi in notis hujus facultatis rationem tradit ex Jornande, in illis verbis: Ut enim secus parentes faciant, salutem suorum pignorum providentes, satius deliberant ingenuitatem perire, quam vitam, dum misericorditer alendus quis venditur, qui moritur, si servatur: ecce quomodo, & patri, & filio per hanc venditionem consulitur; patri, ne ex capite filii miserabiliter aliquid accipiat; filio ipsi, ne apud egenum patrem fame pereat. Sed quod Jornandes supponit, ingenuitatem perire per talem venditionem, contrarium est juri, ut probavi in cap. final. de servis non ordin. Extra casum tamen famis imminens non potest pater filios pignori dare, dist. l. 1. C. de patribus qui filios: docent Amescua de potest. in seipsum, lib. 2. cap. 14. numero 27. Larrea decis. 9. numero 21. D. Josephus de Retes lib. 8. opuscul. cap. 5. licet olim pater filium, quem in potestate habebat, posset noxae dare pro damno, quod alii dedisset, §. ultim. Instit. de noxalibus, Paulus lib. 2. sentent. titul. 31. §. filius, quod alludunt Consulti in l. noxalis, cum sequent. ff. de noxal. l. 3. §. si eum qui,